

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 69.

V petik 29. Velkiga serpana.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Poziv

Da bo cena na Dunaju izhajajočega državnega zakonika kolikor mogoče nizka, je vodstvo c. k. dvorne in državne tiskarnice po višjem dovoljenju vredno storilo, ga vsacemu knjigoteržcu, in kjer ni knjigoterštva, vsacemu kupcu, ki z enacimi rečmi kupčuje, v zalogo dati in sicer v vse kronovine in vse kraje.

Tisti tedaj, ki so pripravljene državni zakonik v komisio prevzeti, naj se obernejo v ti namen na c. k. podpisano vodstvo in

1. poslal se jim bo brez poštnine po pošti, in
2. desetpercentno plačilo se jim zagotovi.

Nasproti pa imajo oni na Dunaju opravnika naznaniti, ki prejeto število iztisov državnega zakonika razun desetpercentnega dobička koj v gotovini plača, pa tudi vse nazaj poslane iztise prejme čez pol leta imenovano vodstvo, se ve da le takrat, če so dobro ohranjeni in s tem pogojem, da desetpercentnega dobička ne plača.

Na vse pisma in poslatve na vodstvo, da so poštnine proste, se mora zaznamovati: „V zadevah državnega zakonika.“

Od c. k. vodstva državne tiskarnice.

16. augusta 1851 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LI. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 185. Ukaz ministerstvom notrajnih zadev in pravosodja od 28. julija 1851, s katerim se glede izpeljave odločb §. 92 organske žandarmerijske postave (št. 19. tečaja 1850 državnega zakonika in vladnega lista) v zadevi odmerjenja plače in darila natanjčnija odločba izda.

Št. 186. Razpis ministerstva pravosodja od 12. augusta 1851, s katerim se najvišej dovoljena prenašba deželne sodnije iz Jaslova v Tarnovo naznani.

Št. 187. Razpis ministerstva pravosodja od 13. augusta 1851, s katerim se ustanovi, da se ima moč notariatsnega reda v česki kronovini s 1. oktobra začeti.

Št. 188. Razpis ministerstva denarstva od 13. augusta 1851 glede vstanovitne denarstvenih prokuratur.

Št. 189. Ukaz ministerstva pravosodja od 16. augusta 1851, po katerem so za vpeljavo postavnih predpisov glede odrajtivil prič, umetnikov, tolmačev, zagovornikov in porotnikov v kaznovanskem ravnanju, bolj natanjke odločbe v dobi naznanenje, kakor tudi o razprosterju teh odrajtivil.

Št. 190. Ukaz ministra notrajnih oprav od 19. augusta 1851, zadevajoč v Berlinu izdajane časopisa „Constitutionelle Zeitung“.

Tudi danes 23. augusta 1851 bo ravno tu rusinsko- in serbsko-nemško dvojno izdanje

XVIII. dela tečaja 1850 občnega državnega zakonika in vladnega lista izdano in razposlano.

20. augusta 1851 je bilo ravno tu LXXXIII. del tečaja 1850 občnega državnega zakonika in vladnega lista v česko-, taliansko-, poljsko-, slovensko- in horvaško-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

9. augusta 1851 je bilo madjarsko-nemško dvojno izdanje XLII. dela občnega državnega zakonika in vladnega lista od tečaja 1850 izdano in razposlano.

Pregled zapopada je bil že pri razglasenju edino-nemškega izdanja naznanjen.

Dunaj 22. augusta 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Danes bo XLI. del, III. tečaja 1851 deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino izdan in razposlan.

Ljubljana 29. augusta 1851.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika in vladnega lista za Krajnsko.

24. augusta 1851 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih dvojnih izdanih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 191. Cesarski patent od 22. augusta 1851, po katerem se narodna straža dvigne in deržavljanska in streliška bramba napravi.

Dunaj 23. augusta 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Včeraj 26. augusta 1851 je bil v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan. Vse dvojne izdanja se tega dela se bodo 28. augusta izdale in razposlale.

Zapopade pod

Št. 192. Ukaz ministra notrajnih oprav od 17. augusta 1851, po katerem se po naj višjem sklepu poterjena vravnava politiške vlade v serbski vojvodini in temeškem Banatu razglasi.

Št. 193. Ukaz ministerstvo pravosodja od 17. augusta 1851 po najvišjem sklepu od 17. augusta 1851 z občnimi in posebnimi odločbami o sodniškem razredu in vpeljavi v serbski vojvodini in v temeškem Banatu.

S tem delom se je trinajsti dokladni del občnega državnega zakonika in vladnega lista, od leta 1851 izdal in razposlal, ki zapopade naj najponižnše prenašanje ministra pravosodja k prejšnjemu pod št. 193. zapopadenemu ukazu.

Dunaj 25. augusta 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

En vseslovanski kniževni jezik. *)

Človeka veseli vendar enkrat določeno besedo slišati, kam de ladija slovanske kniževnosti jadra; zakaj do zdaj nas je veter sem tertje gonil, tukej med Serbe in Ilire, tamkej med Čehe, in zopet ne vem med koga. In se zdaj naši slovenski pisatelji nočejo z odperto besedo na dan; v Novicah je nekdo svoj večni „dalje“ napregel, ko Čehi in Iliri v Zagrebu že zbor o zadevah eniga slovanskiga kniževniga jezika napravljajo; ubogi Ljubljanski časnik pa le od „Avstrije prihodnosti ve, katero le Bog zna. Nemški Ljubljanski časnik nam po avstrijskim dopisniku (Oesterreichische Correspondenz) pove na ravnost, de zdaj med Ruse jadрати ali raji vestati hočemo; truda bo namreč treba, in pri samih jadrnih nas kmalo spet sapa kam drugam zanese. Pa šalo in pušice na stran; resno je govoriti. Ali je dobro, de na kose nazdrobljeni Slovani en sam kniževni jezik imamo — se razumē za učene, ne za ljudstvo — ali ne? Učenim, in za slovansko slovstvo vnetim možem tega ni potreba dokazovati, ne vedo tega samo, ampak v živo čutijo. Pa tudi za ljudstvo je to od prida; zakaj na eni strani se mu potem domači jezik ne bo na vse strani blodil, ali pa če se mu bo kaj ponarejal, se mu bo le naeno stran. Zdaj na primero smo Slovenci z Iliri in Rusi začeli pisati *rakom*, ne pa z Iliri Rusom bolj podobno *svetoga*; raji smo jo izhoda in od juga na severno zahodno stran potegnili, in pisali Čeham in Poljakam bolj podobno *svetega*, med tem ko nam česko *rakom* ni bilo všeč; samo svoje slovensko že po dolgim pisanji uterjeno sklanjanje smo čistó zavreči hotli. Čudo je bilo, da nismo z Iliri vred še *bio*, *pio*, *vio* namesti *bil*, *pil*, *vil* ali pa *rakah* namesti *rakov*, *šenah* namesti *šen* pisati začeli, zakaj po tem bi bili bolj od vsih drugih Slovanov ločeni; nekdo je vonder že poslednje dni hotel pisati *biv*, *piv*, *viv*, ker ni bil slišal družiga govorjenja kakor golo besedo svoje matere.

Tedaj en vseslovanski kniževni jezik hočemo. Kateriga pa bomo izbrali? Mi Slovenci pač tukej ne bomo s svojim glasam prevagali, ker nas je premalo; dasiravno *Abecedo* brez nehanja za celi svet kujemo. Vonder kako besedo reči znamo zraven, ali nam bo prav ali ne. Ako se ima en jezik iz vsih slovanskih izvoliti, je na ponudbo ali *staro slovenski* jezik, ali pa *česki* ali *rusovski*. Staroslovenski jezik je znan med Slovani, izhodne ali greške cerkve po tem, ker je že od kdaj cerkveni jezik; vedo pa zanj tudi drugi Slovani, kolikor jim je mar več poznati kakor

*) Natisnemo tukaj sostavk učeniga in po vsih slovanskih krajih spoštovaniga rodoljuba z tim pristavkam, de bi vtegnili enimu vseslovanskimu kniževnimu jeziku na tej poti v bran stati clo nepremagljivi zadržki. Nekatero oznani Časopis „Oesterr. Correspondenz“ poglej Ljubljanski nemški časnik br. 191 leta 1851. Naj bi se oglašili v tej vsim Slovanam važni reči naši dragi rojaki. Kdo bi ne vošil vsim sinovam matere Slave en kniževni jezik? —

Vredništvo.

jezik svoje zibelke; pri vsim tem je vonder mertev jezik, in težje bi ga bilo tistim Slovanam vsiliti, kateri imajo že obilno slovstvo, dasiravno bi nemogoče ne bilo; in zraven vonder potrebuje obilniga izobraževanja, da bi za sedanjo visoko stopinjo vednost in umetnost zadostil. Česki jezik je med slovanskimi narečji nar bolj izobražen za učene reči, zakaj ilirski še le vstaja, poljski je na učeni poti slovenšino pozabil in le ptujšino rabi, ruski se tudi brez potrebe večkrat ptujšini bliža; pa Čeh je premalo mogočin, da bi drugim Slovanam svoje posiliti mogel; drugi smo pa na svoje narečje preveč prevzetni, da bi se prostovoljno ne podvergli lahko. Ostane tedaj ruski jezik; ta ima že obilno slovstvo, gospoduje v šoli, in verh tega na prestolu; staroslovenskimu je bližje v rodu kakor česki, v izobraženji zraven vedno napredva; tudi ptujci bi se ga popred znali prijeti, kakor kteriga družiga slovanskiga narečja. To so morebiti premisljevanja, ktere so, kakor je slišati, v Prazi in v Zagrebu ta predlog na dan prinesle, da bi se ruski jezik v vseslovanski kniževni jezik izvolil. Samo tega ne vemo, ali ga hočejo samo po ruski Cirilici, ali tudi po ilirski ali česki latinšici pisati; pa mislimo, da latinskih čerk ne bodo zavergli, ako hočejo vsim tistim Slovanam služiti, kateri do zdaj te čerke rabijo, in tudi ptujim narodam bolj vstreči. Rusko se da že po novim pravopisu z latinskimi čerkami pisati; za ruski „hjer“ se zna kar rabiti h; za „vedi“ v, ne w; za „zemlja“ z; za „živite“ ž; za „ša“ š; za „šca“ šč; za „jat“ ě; za „ja“ in „ju“ se zna enaka kljukica na a in u narediti; za „jeuy“ pride y; „jer“ ni potreba zaznamovati; „jerj“ namesti j ali vejica (') verhi. To bi pa tudi veljati moglo, da glas čerk bi se ne imel tako spreminjevati, kakor moskvičansko narečje dela. Takimu sprejmenju ruskiga v vseslovanski kniževni jezik znajo eni nasproti biti, rekoč: „to je ruski panslavizem.“ Njim se lahko odgovori, da Avstrijani, Bavarci, Prusi zato še niso pansaksonci, ker so tisto narečje v slovstvo povzeli, ktero je nekako v Saksonii doma. Drugi znajo oponašati: „ta reč diši po ruski pravoslavni cerkvi.“ Odgovor je tudi lahak, ker tudi Avstrijani, Bavarci, in Porenani še niso evangeljci, desiravno je po besedi avstrijanskiga dopisnika verska preuredba (reformacija) nemški kniževni jezik stvarila. Avstrijanski dopisnik pa meni, da Slovanam ne bo eniga kniževniga jezika vsiliti, ker vsakimu narodu je lastno narečje preveč v živo prirašeno. Odgovori se lahko da, ta velja tudi Nemcam, Italjanam in drugim, vonder pa so se v bukvah v eno soedinili; kar Slovane tiče, je veliko važno pa to, da Čehi in Iliri spoznajo, kako da s svojim narečjem ne zmagajo. Misli dalje, da se kniževni jezik le po velikih znamenitih dogodbah stvari. Odgovori se mu, da zato je le Nemcam mogel Luter vero mešati; v Italii, Francii, Anglii tega ni bilo; pa tudi Nemci so popred dosti knjig imeli, in kmalo bi bila že pred visoko nemšino dolejna nemšina prevagala v pisanji. Misli tisti dopisnik v zadnje, da ruski jezik je nar manj primerjen avstrijanskim Slovanam. Odgovori se mu, da ni toliko razločen od družih narečij, da bi se učeni v njem soediti ne mogli, zraven je pa tudi pomniti, da se še veliko izobraziti, s tem pa tudi nekaj drugim narečjem bližje pripeljati da; in ložje bo Rusa vsak drugi Slovan razumel, kakor gorejni Nemeč dolejniga, ali pa tudi včasih oba visoko nemšino. Kar tukej rečemo, rečemo le v to, nekaj omenjeno govorjenje o enim kniževnim jeziku pojasniti; naj nas zato nihče med kake prekucneže, ali pa med zaničevavce ljube Slovenije ne šteje.

V zadnje bi se znalo prašati; kako bi nam Slovincam ruski kniževni jezik služil. Da

svojiga novoslovenskiga vsim drugim ne bomo v bukve vrinili, je gotovo. Staroslovenski jezik bi se nam prilregel, ker je prednik našiga sedanjiga, ako bi ga le tudi drugi Slovani sprejeti hotli; in res bi staroslovenskiga nar raji priporočili, saj za avstrijanske Slovane, sej je ravno na Avstrijanskim doma, avstrijanski Slovani so večidel v tem jeziku kristijanstvo sprejeli, in ne majhin del ga še v cerkvi rabi. In še enkrat rečemo: staroslovenski jezik je že posvečen vseslovanski kniževni jezik. Ako se bodo pa drugi Slovani raji živiga, kakor pa mertviga jezika poprijeli, bomo Slovinci tudi za njimi potegniti mogli, dasiravno zna tudi ruski biti. Vonder menimo, da nam Slovincam bi ruski jezik manj teže delal kakor česki, in ne posebniga več kakor ilirski. Sploh se korenine besedi v Ruskim ložje spoznajo, kakor v českim, morebiti večkrat tudi kakor v ilirskim; in ravno to stori, da se jezik ložje razume. Rusje so sicer še malo med Slovence prišli; vonder vemo še iz maternih ust, da so Rusa, ki je nekaj časa v naši domačii stanoval, kmalo razumeli; na Čehi pa, kateri so večkrat na vojaških potih skozi hodili, se tega niso hvalili.

Pregibanje besedi v ruskim ni toliko spremenjeno memo slovenskiga, kakor je v českim, v časih se slovenskimu bolj bliža kakor ilirsko; to velja od imen in od glagolov. Posebnih zgledov tukej dajati ni za ta pot mesta; učenim jezikoslovcam je vse to dobro znano, drugim se zna več pojasniti, ako bi iz gole besede na resnico priti imelo. Kar pa izobraženje slovenskiga jezika zadene, bi nam ga ruski, ako bi se v vseslovanskiga za knjige izvolil, gotovo toliko ne spremenil, kakor česki, morebiti manj kakor ilirski; saj naša misel bi bila taka, za drugih spoznanje ne vemo. Samo se ve, da bo o tako važni reči malo več pretresovanja potreba, kakor so te besede, nekako muhasto pisane.

Podlipski.

Austrijansko cesarstvo.

Iz Ljubljane 20. t. m. Konecletno šolske izpraševanje in pa god presvitliga cesarja je bilo letas v opvarovavnici malih otrok v Ljubljani združeno praznovano. Po sv. maši pri sv. Florianu, pri kateri je bila zraven družih varhinj omenjene šole tudi gospa grofinja Chorinski pričijoča, so se podali otročiči v šolo nazaj in začno slovesni dan s pesmijo „Slava Francu Jožefu“ v slovenskim in nemškim jeziku. Za tem se je začelo spraševanje keršanskiga nauka, na ktero so fantiči in deklice prav lepo odgovarjali. Zdaj pride spet milo petje na versto v obeh jezikih; v slovenskim so peli „veselja dom“ in pa „tičica“. Po tem so prav gladko računili iz glave, po tem pa lepo deklamirali „zgubljeni sin“, „angeljčik“, „die Amsel“, „der Unschuldengel“, in „der Ungehorsam“; za tem je prišlo sloganje in branje po nemško in slovensko. V vsim so se dobro obnesli. Po spraševanju je gospa grofinja podarila nar pridnišim in ubožnim 3 fantičem in 3 deklicam šolske darila v svitlih dvajseticah. To je bilo veselje! Zdaj pelje g. učenik Jožef Pfeifer, kteriga lepo vedenje z otroci, prava učeniška vednost in iskreno rodoljubje očitno hvalo zasluži, svoje ljubljenske na hišni vert, kjer je vsak svojo belo štruco iz rok imenovane gospe prijel, in po tem vesel domu skakljaj. Pri tem izpraševanju nismo nič družiga pogreševali, kakor tistih zanikernih starišev, ki za izrejo otrok nič ne skerbe, in jih raji celi dan po ulicah se goniti puste, kakor da bi jih v to koristno obvarovavnico pošiljali!

(Novice).

Terst. Terzaški kupčii žuga nesreča. Bel-

gia in Turčija skleplate pogodbo o društvu parobrodarstvenem. Kmalo bodo začeli parobrodi iz jutrovih dežel v vra pristaniša Evrope zahajati.

* Iz Tersta se piše: Učenik slovenšine na gimnasii vsak teden uči v sredo dve uri in v saboto tudi dve, torej le 4 ure, pa s tem razločkom, da se učenci v dva razreda razdeljeni, ker so v enem samo Slovinci rojeni, učenci družega razreda so pa Neslovinci; in pri Slovincih je treba le po slovensko govoriti in učiti, toraj se tudi slovnica po slovensko razlaga; v drugem razredu je pa nemški jezik učni jezik. Učencev je še dosti, toda dozdej so še iz 7. 6. 5. do 1. šole skupej, kar napredovanje v uku kaj overa, ker mali učenci nikoli ne morejo toliko in tako hitro razumeti ko večii.

20. t. m. je bilo spraševanje iz slovnice, kar je od 10—1/2 1 terpelo. Poslušavci, ki so učenika in učence ali sploh predmet izpraševanja — slovensčino — počastili, so bili kaj zadovoljni in gospod vodja gimnazja je očitno pohvalil napredek, ki so ga učenci v slovenskem jeziku storili. Šlo je dobro, učenci so dosti dobro odgovarjali; posebno so se pa Slovinci dobro držali, vse po slovensko — branje in izpraševanje, in tako se je letos tukaj to zgodilo, kar se še nikoli ni in morda se tudi pri vas v Ljubljani kaj taciga ne godi. Slovensko se sicer tudi pri vas uči, ali le po nemško se razlaga, glej! tukaj smo pa prav po slovensko ves čas govorili.

Slovensko društvu ima seje vsak četertik in gospod Vesel-Koseski, je zdaj predsednik. To društvu je zares lepo, udov ima veliko in prav bogatih; staniše njega je krasno, dvorana prezala in bravnica, v kateri je do 30 časnikov, slavjanskih vsih narečij in drugih. Veselje obide človeka, kedar se med prav serčnimi Slavjani znajde. Posebno pa naše veselice po Terstu slove. Dičnih in mičnih gospodičen je pri naših plesih na zbero.

Štajarska.

1. septembra se bojo zopet odperle v Celju vrata porotnic, kjer bodo prisežni možje ojestro pa pravično sodili o prostosti in življenju pred sodbo pripeljanih zatožencov. Posebno rado vedno pričakujemo tek in izid teh porot, ki so glasovite zavolj hudodelstev, ki se bojo sodile, in zavolj oseb, ki bojo pred sodbo slale.

Poslednja in nar imenitniši sodba pa se bo začela 22. sept. zoper Jožefa Ludovika Hausmana, lastnika Novo-Celjske grajšine, obdolženiga hudodelstva goljufje, in zoper njegoviga služabnika dohodarnika Franca Pauliča, deležnika goljufje, uniga bo zagovarjal g. dr. Rechbauer, tega pa g. dr. Urnič. Ta poslednja sodba bo morebiti ena nar obširniših porotnih sodb na Austrijskem, in če povemo, da se je v preiskavah okoli 4000 pól popirja popisalo, in da se bo 113 aktov in družih pisem v poroti predbralo, bo vsak lahko zapopadel, da zna ta sodba 10—14 dni terpeti. Izid te sodbe, kakor izid sodbe zoper tisto mlado in zalo otrovnicu Ano Alexander, ki je obdolžena, da je svoje roditelje, ki so jo za svojiga otroka k sebi vzeli, zavdala, kateri se nič kaj ne dozdeva, da meč pravice nad njeno glavo visi, pričakuje cela dežela z nar veči radovednostjo, in tolikanj bolj, ker si bosta v ti poroti dva posebno izverstna in slavna pravoslovca nasproti stala, namrné g. dr. Müllej, kot zastopnik postave; g. dr. Forregger pa kot zagovornik okrivičene. Terno zaupanje, da bojo naši porotniki, ki so tabart večidel iz mestnjanov in teržanov izvoljeni bili, svojo visoko in imenitno nalogo resno prevdarili in jo pravično spolnili, da jih ne bo nobena reč premotila, ampak da jih bo vsem

le resnica in pravica vodila, in da bojo s svojo pravično razsodbo tistim protivnikom, ki vedno zoper porote zabavljajo, vnovič usta zavezali, pokazavši, da je naše ljudstvo popolnoma vgodno te naprave, ktera je nekterim starokopitnežem strašen tēr v pēti, tako da je spodjedajo na vso moč, da bi se porotne sodbe ljudstvu zopet vzele. (Nov.)

Horvaška.

Kakor dunajske novine naznanujejo, se bo tudi granici vladni list na noge spravil, po katerem se ne bodo le vse za granico veljavne naredbe, ampak tudi druge od ministerstva izdane odločbe razglasovale.

Avstrijska.

„Preus. Wehrzt.“ piše: Ako bi se evropejska vojska unela, bi zamogla vojakov v vojsko poslati: Rusia 412,000, Francoska 459,000 Avstria 208,000, če Laško ostane posedeno, če se pa iz Laškega vojaki zvmemo 308,000. Prusija tudi 308,000.

* Pogorelci v Novim mestu poleg Dunaja so prejeli od cesarja 2000 gold.

* Ptujih asekuracij zoper škodo ognja ne bo več vlada v našim cesarstvu pooblastila, da se bo domačim bolj na noge pomagalo.

* Celo v zunajnih deželah, kakor piše „Oesterr. Volksfreund“, se pertožijo, kako slabo se na Austrijskim nedelja praznuje, in de taki, ki bi imeli lep izgled dajati, s svojo nejevero in zamerzo do božje službe veliko družih pohujšajo in spridijo. Torej ne bo nikolj nikakor boljši, dokler ne bo šol prav v kersanskim duhu, iz kterih bi izhajali ne le vredni duhovni, ampak tudi vredni uradniki, kteri bi ljudem po vsih straneh dober zgled dajali in hudobijo in razujzdanost z vsimi močmi zaterali. (Dan.)

* Po noveji učiliščneji osnovi, se imajo v realni šoli sledeči predmeti učiti: 1. Veroznauštvo, v vsakem letnem tečaju na tednu 2 uri. 2. jeziki, in sicer: a) Učni jezik, b) jeziki dežele, ki se razun učnega, še v zadevajoči deželi govore; c) nemški jezik, če že v a) in b) ni zastopljen d) drugi živi jeziki, in sicer: talijanski, francoski in angleški. 3. Zemljoznanštvo in dogodivščina s posebnim ogledom na dogodivščino zadevajoče kronovine 4) Nižje in višje Računoznanštvo 5) Zemljomerštvo, 6) Prirodoslovje, 7) Fisika, 8) Kemija, 9) Arhitektura in risanje. 10) uk o mašinah, 11) uk o kalupih, 12) Lepopis, 13) Petje in telesovaja in 14) Naglopis. Francoski in angleški jezik, petje in gimnastika in naglopis se imajo le toliko učiti, kolikor dovole učiliščne razmere.

Česka.

C. k. poglavarstvo na Českim je zvedilo, de se v veliko šolah českih krajev kersanski nauk rabi za sredstvo se nemšine naučiti. Vsled tega je škofijstvu od rečeniga poglavarstva preporočeno, na to dognati, de se bodo otroci kersanskiga nauka skoz in skoz v maternim jeziku učili, in v maternim jeziku pred šolo in po šoli molili ali peli.

Moravska.

V Landshutu na Moravskem je kolera vstala in več ljudi pomorila.

Ogerska.

Vlada je začela namene starokonservativcev z vso močjo overati, ker so ji zlo škodljivi.

* Stanje naselnikov na Ogersko je silno žalostno, vse se spet domu vrača, potem ko so vse zgubili, kar so popred imeli. Nek mož, oče sedmero otrok, je obupal, kako bo v prihodnje živel in se je obesil, od enakih nesreč se mnogo sliši.

* V Pešti so skoz eno leto osebnji pro-

dajavci pisemskih mark za 31,379 gold. prodali, kar jim je 627 gold. dobička prineslo.

Slovaška.

Ivan Kadary, nekđaj učitelj v Pešti, ki je v letu 1848 zavolj puntarske vojske na Česko pobegnul, je dobil službo učitelja v S. Mikloszu na Slovaškem, kjer meni svoj časopis „Přitel lidu“ (prijatelj ljudstva) spet začeti izdajati.

Sedmograško.

Na Sedmograškem se je prepovedalo smodnik na Valaško voziti.

Lombardo-beneško kraljestvo.

Iz lombardo-beneškega kraljestva se piše, da zunajni časopisi ondašnje mnenje krivo sodijo. Samo v zgornjej Italii je sovrašтво zoper Avstrijo, namreč v Brešcii, Como, Bergamo in v kraju, ki leži na meji Tirolskega je mnenje zoper Avstrio sovražno. Na Padu pa je ljudstvu malo mar politike, v Cremi, Pavii, Cremoni nobeden ne porajta na Mazzinia in njegove tovarše. V Milanu so stranke razdeljene, je ena, ki s Piemontom vleče, druga pa se za Mazzinia poteguje. Velik del kupcu se nič bolj ne boji, kakor namenov Mazzinia. Oni terdijo, da mnenje ljudstva v Milanu ni tako slabo, kakor se sploh misli. Menijo tudi da se Milančani nalašč bolj černijo. Radecki ljudstvo miri in tolaži.

Tuje dežele.

Bosna.

Nadžupana Mostarskega so zaperli in v Travnik v preiskovanje odgnali. V Mostaru so začeli vojaške novince naberati.

Turška Serbska.

14. augusta se piše od ostja Save: Včeraj sta ste dva, nek Turk in nek serbski konjik sperla. Poslednji razdražen Turka poseka in nato se sam naznani. Bali so se, da bi se Turki v mestu ne dvignuli, in zavolj tega je minister zunajnih zadev pašatu v Belgradu naznanil, da dober stoji, da se terdnjavi ne bo nič zgodilo in prosi, da naj se mir med Turki ohrani, ker bi se sicer vre Turki spodili. Paša je postavil na okopil proti mestu, kjer Turki stanujo, topove in je žugal, da ga bo razsul, ako bi se nemir unel, nato tirja, da se mu v 24 urah vse orožje izroči, kar se je tudi zgodilo tako, da jih je dva dvornišča polno. Mir se je ohranil.

Nemška.

Pruska in avstrijska vlada ste v zveznem zboru predložile vse sklenuti, da se vsi tisti časopisi prepovedo, ki se potegujejo za komunistiške namene.

* Zvezni zbor se bo z vseučilišču pečal in do leta 1849 nazaj segel. Kar se je namreč takrat zgodilo, da bo pri vsakem vseučilišču opolnomočnik, da bo vsacega učitelja, ki ni z vlado zastopljen, proč sognal, da bo vse tako imenovane „Burschenschaften“ prepovedal, se ima tudi zdaj zgoditi.

* Krog Munakovega je začel zlo krompir gnjiti.

Francoska.

Na Francoskem je 12 let star fant svojo 6 tednov staro sestrico s strupom umoril. Ko je bila namreč sestrica rojena, mu rečejo: „Zdaj pa ne bo vse tvoje, kar imajo starši, polovico bo dobila sestrica. Fant si strupa nek dobi in sestrici zavda. Ko ga pred sodbo vprašajo, zakaj da je to storil, odgovori: „Kaj pa je na taki mali stvarci ležeče.“ To so pač žalostne znamenja!

* Glasovitni francoski oznanovavec ali pridigar opat Kambalot je v preroškim duhu v

nekim govoru zglasoval, de v 25 letih protestantštva ne bo več (ako imamo na njegov početik ozir, je tudi zdaj ravno komaj še), de se bo v 30 letih v Carjigraški Sofijni cerkvi nekervavi Dar daroval, de bo v 50 letih vsa Evropa katoliška.“ Bog daj! (Dan.)

Angleško.

Angleška razstava se bo 11. oktobra zaperla.

* Iz Pariza se piše, da se Angličani Nemcem zlo čudijo, ker tako zlo pijejo. Zavolj tega se je društvo napravilo, ki se hoče poskusiti o tem zlahtnem delu z Nemci. Kdor bo naj več naenkrat spil, dobi 200 funtov šterlingov. Zares lepo darilo! Gotovo marsikak pijanček obžaluje, da ni v Londonu.

* Goreč in bogat katoličan na Angleškem je bil nekđaj od „ljudomilih“ protestantov obsojen 500 cekinov kazni plačati, za to ker je bil pri sv. maši pričujoč. Katoličan poiše, kjer koli more, nar lepših portugalskih cekinov, na kterih je bil križ vpodobljen, in pernese vso kazin pred sodbo. Protestanski uradnik se je smejal, ko mu jih je na mizo štel, in rekel, de ne zapopade, kako de on kazin s tako lepimi dnarji plača. Katoličan mu pa odgovori: „V greh bi si štel, ako bi drug slabši denar za tako veliko milost dal, de sim se smel svojimu Gospodu in Zveličarju v nar svetejšim zakramentu prebližati. Pemislite gospod, de med križem, kteriga podobo na cekinih viditi, in med sv. rešnjim Telesam je tesna zveza; ker oboje je spomin neskončne ljubezni božje.“ (Dan.)

Laška.

V Ankoni se pripoveduje, da so po kosarnih avstrijskih vojakov revolucijske proglose našli.

* Na Sardinskem se bolezen grozdja bolj in bolj razšira; minister kmetijstva je vse posestnike na to bolezen opomnil in pokazal, da je pred 500 letmi huda kuga med ljudmi ostala, ker so tako grozdje za vino rabili.

* De se novo hudodelstvo v Rimu ni pripetilo, je le srečno prigodok overl. Nekdo je hotel s pravdosrednikom Pasqualoni-om govoriti, s pristavkom, da mu ima pismo izročiti. Ko ga preiščejo, najdejo pod njegovo obleko smertno orodje.

Rusovska.

Od leta 1852 bo mogla cerkev vse svoje posestva deržavi zročiti in duhovni bodo od deržave dobivali plačo. Za katoliško cerkev na Rusovskim je že zdaj slabo, potlej bo pa še slabši, ker bodo duhovni še bolj na deržavo in uradnistvo navezani.

* Carsko povelje je prišla, da se imajo na vseučilišču v Petrograd učenci iz Besarabie jemati, da bodo potem prestavljavci moldavskega jezika pri besarabskih sodnijah. Prišel je tudi ukaz, da se dobri učitelji za Varšavsko učno okrožje dobe, zmed 40 pädagogiških milodarov le 12 pri vseučiliščih v Moskri in Petrogradu pustiti, in druge učilišnim pripravnikom za rusko slovstvo in zgodovino podeliti, ki so pa zavezani, se poljskega jezika popolnoma naučiti, in v ti namen se je poseben učitelj zvolil.

Švedska.

Na Švedskim v Stockholmu je izdajavec časnika „Demokrati“ na šest mescov v temnico in na pregnanje iz dežele obsojen, ker je v nekim spisu svojiga časnika v dvom stavil vnebohod Gospodov.

Ljubljanski novičar.

* Naš slavni rojak in misjonar na zamorskim g. Dr. Ignaci Knobler je bil svojo domačijo

še za malo časa obiskal. V nedeljo jutro, to je, 24. tega mesca, je peršel iz Tersta v Ljubljano, precej v pondeljek zjutraj ob šestih pa je nas zapustil. Vzel je seboj iz Krajnskiga tri mašnike, namreč: g. Matevža Milharčiča kaplana na Dobrovi, g. Martina Dovjaka kaplana v Sostrim in g. Janeza Kocjančiča, novoposvečeniga mašnika. Vsi trije imajo živo gorečnost za božjo čast in razširjanje svete vere. Bog jih spremljaj po njih potih, in daj dobre in obiln vseh njih prizadevanju! Pri drugi priložnosti bo Danica obširniji o tem govorila. — V sredo 27. t. m. so se iz Tersta na parobrodu odpeljali proti Aleksandrii. Vsih skupaj je imelo iti z gospodam namestnim vikarjem 6 duhovnov, ako so se uni drugi v Terstu zbrali, kakor jim je bilo pisano, in pa trije neduhovni. (Dan.)

* Ravno je izdal L. A. Frankl serbske pesme pod naslovom: „Gusle.“ — Ni še davno, kar je Vogl pesme „Marka Kraljevića ponemčil in izdal.

* Drugi volitni red se je volitve mestnih odbornikov veliko bolj vdeležil, kakor tretji; ali glasovi so bili tako razcepljeni, da ni nihče predpisane čezpolovičnice glasov dosegel; v drugi volitvi, kjer število glasov ni predpisan, so svetovavec deželne sodije g. Schmalz, ključarski mojster g. Černy, in pa c. k. poštar g. Smole nar več glasov dobili; so tedaj izvoljen odborniki 2. reda. Vtorek je volil 1. volitni red; izvoljen je bil o prvi volitvi le g. Malič; štirje še se bojo volili o petek.

* Pervi, ki je pred poročno sodbo stal, Jožef Oman, po domače Markočnik je bil za križega spoznan hudodelstva očetomora in obsojen k smrti na vislice. Zagovarjat ga je dr. Rudolf. Za posebno bistroumnega spraševavca se je skazal gosp. asesor Guselli. 28. t. m. je prišel Janez Hlebajne, po domače Skumovec, iz Mostranj, pred sodbo, obdolžen uboja, 4 priče, zagovornik g. dr. Napret; — 29. in 30. t. m. pride na versto Simon Nastran, po domače Kajsovc, zavolj uboja; prič 12, zagovornik g. dr. Ovijač; — 1. in 2. kimovca Jožef Jakel, po domače Križnikov Jože, iz Krajnske Gore, zavolj hudodelstva tatvine; prič 6, zagovornik g. dr. Karl Wurzbach, — 3. kimovca Engelbert Eder iz Razdertiga, zavolj hododelstva tatvine; prič 2, zagovornik g. dr. Ahačič; — 4. kimovca Andrej Juhar, po domače Juhart iz Žale, zavolj ponareje denarjev in tatvine, prič 4, zagovornik g. dr. Ahačič; — 5. in 6. kimovca Henrik Černe,

Matija Smeraje, Janez Pavčič in Vojsk iz Sostriga, zavolj ranjenja, prič 12, zagovornik g. dr. Karl Wurzbach; — 9. in 10. kimovca Jakob Golob, po domače Švebovc, zavolj uboja, prič 10, zagovornik g. dr. Zweier; — 11. kimovca Jakob Švidel iz Košljeka, zavolj ropa, prič 2, zagovornik g. dr. Burger.

Slovo zamorskih misjonarjev.

Ostani z Bogam, draga domačija!
Dežela ljuba nam brez konca in brez mere,
Obvar' te srečno Jazus in Maria,
O perstan božji! zlati steber svete vere!
Ohran' tud tvoja se Bogu zvestoba,
Kakor dozday, do hladne sence groba.

Oko se s silo hoče nam zaliti,
Ko vidi zadnjič tvoje ljubljene doline,
Serce nam s silo hoče kervaviti,
Ko milo lice tvojih hribov spred nas zgine:
Poglej, Slovenja! še enkrat svoje sine,
Ki gredo deleč deleč u ptujine!

Za morjem begajo zgubljene ovčice,
Ker ni pastirja, de b' jih gnal na dobro pašo,
Čez morje sužnji stegajo ročice,
Serce ganiti nam, sprostiti pomoč, našo:
Za to o stars', nikar se ne žalite!
Perjatlj, žlahta, z Bogam ostanite!

O z Bogam, z Bogam vi duhovni brati!
Ljubezin naša tud' čez morje do vas seže;
Slovinci serčni! vsim roko podati
Želmo, — nas tud' čez hribe rod in vera veže;
Še eno reč bi serčno vas prosili:
Molite, de se Bog Zamorecov usmili!

Zdaj pa zročimo se Bogu Očetu,
Naj srečno spremlja nas u Afrike širjave,
Tam čaka delavce široka žetev,
O stor' nas močne oznanjavce svoje slave,
De tvojih čud se bo krepost in hvala
Pod solničnim pasam černcov razglasvala.
(Danica.)

Cestopis.

(Dalje.)

Še pred 50 letmi se je računalo, da med 8360 osebnimi hišami so jih 6400 plemiči imeli. Takrat so ruski plemiči zveksine, posebno čez zimo u Moskvi stanovali. Plemiči pa niso trpeli, da bi v njihovih dvorih bili drugi ljudje stanovali. Tudi so bili ti dvori tako pozidani, da u njih niso mogli trgovci prodajavnic, ne rokodelci, obrtniki delavnic

dobiti. U teh dvorih so tedaj stanovali plemiči, njihova rodbina i družina (domači rabi). Bila je smes iztočnoga in evropskoga razkošja! Naj večje razkošje ¹⁾ se je opazivalo u številu konj i služabništva. Kar utiče razkošje in številu konj, je vlada bila prisiljena ustanoviti, kdo se sme šestirjadjo, kdo štirjadjo, kdo dvojadjo peljati itd. Kar utiče razkošje u številu služabništva, zapadna Evropa od toga nima nikakvoga zapopadka. U večih palačah je prè pa tudi še več služabnikov (domačih rabov) bilo. Še nižji, neprimočni plemiči so jih imeli barem 20 do 30. Vsim tem ljudem ni bilo mogoče potrebnoga dela dati. Zato pa ni bilo ljudi tako lenih, vnanjih, tako nerednih, kakor so bili ti služabniki plemičev! Clo smšno je, kar se mi je pripovedovalo, kako je bilo delo med nje razdéljeno: jeden celo svoje življenje druga dela ni imel, kot je dno stópničjo (Staffel) pometati, drugi vode gospodi h kosilu, tretji vode k večerji prinašati itd. Stroški za njihov živež pa tudi niso bili znameniti. Živelj so ko ruski muzik ob kruhu, kaši, šči ²⁾, kvasu ³⁾; oblačila so imeli ko kmeti, stanovali so na dvorišču v izbah ⁴⁾, kterih na nobednem dvorišču manjkati ni smélo. Plemiči s družino so bili glavni del stanovnikov u Moskvi lahkic 250,000 duš! Od teh je jih po léti polovica ali še več iz mesta slo na deželo, Moskva je ostala skoro prazna, zapuščena noter do zime.

(Dalje sledi.)

¹⁾ luxus.

²⁾ šči, f. pl. Kohlsuppe.

³⁾ kvas-pivo kislató.

⁴⁾ izba, Bauernstube.

Naj novejše.

Svitli cesar je ministre le sebi samemu za odgovorne izrekel; ljudstvu niso odgovorni. Zapovedal je tudi knezu Schwarzenbergu vstavo 4. marca z baronom Kübeckom pretresti in mu naznaniti, če je pri teh okolj-šinah še mogoča. — Ker je bil list že skorej poln, ko smo to imenitno novico zvedili, ne moremo vsega danes natanjko popisati, toraj se bo to v prihodnjem listu zgodilo.

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 55.

Št. 3913. Razglas (152.) 3

Juri Fuk iz Famel je Andreja Fuk-a iz Famel in njegove neznane erbe alj pravne naslednike tožil in v donašni tožbi pod št. 3913 prosil, de naj podpisana sodia razsodi, de je lastnik zemlje, ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožečke grajšine pod Urb. št. 537,9¹/₂ in v Stranjskih zemljiških bukvah pod Urb. št. 18. zapisana, in ta tožba se bo 16 dan Oktobra 1851 ob devetih dopoldne pri tej sodii obravnavala.

Za tožene je sodia in sicer za njih stroške kuratorja namreč gospoda Franca Boštjančič-a v Senožečah izvoljila, temu naj tedaj toženi svoje pravne pomočke izročijo ali naj družiga pooblastenca izvoljijo, in tej sodii imenovajo, ali pa naj sami k obravnavi pridejo, če ne se bo ta pravda samo s kuratorjem obravnavala.

C. k. sodnia v Senožečah
16. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.

Št. 3996. Razglas (154.) 3

Anton Slivar iz Senožeč je dones pod št. 3996. Luketa Žužek-a in njegove neznane erbe alj pravne naslednike tožil in prosil, de se naj razsodi, de je lastnik mlina, ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožečke grajšine pod Urb. št. 42/22 zapisan.

Toženci naj tedaj k obravnavi ki se bo vsled imenovanè tožbe 23. dan oktobra 1851 ob devetih dopoldne pri podpisani sodii godila, sami pridejo, ali pooblastenca imenovajo, alj svoje pravne pomočke kuratorju namreč gospodu Francu Boštjančič-u v Senožečah izročijo, ki ga je sodia za njih stroške izvoljila, če ne se bo ta pravda samo s kuratorjem obravnavala.

C. k. sodnia v Senožečah
21. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.

Št. 3765. Razglas (153.) 3

Jožef in Jernej Simončič iz št. Mihela, sta dones podpisano sodio pod št. 3765 prosila, de naj omolkjeniga Lukata Simončič-a iz št. Mihela mertviga spozna, in sodnija je Janeza Promrou iz št. Mihela za kuratorja izvoljila.

Luka Simončič naj tedaj v enim letu od dneva naprej, ki se bo ta tazglas pervikrat v časopise natisnil, sam k te sodii pride, ali nje ali kuratorju na znanje da, de še živi, če ne se bo, ako bo ta čas minul razsodilo, de je mertev.

C. k. sodnija v Senožečah
11. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.